

denique lex in civitate, et dux in exercitu, hoc Deus est in mundo. *ARIST. l. de Mundo, c. vi.*

Prope Deus est, tecum est, intus est. Ita dico, Lucili, sacer, intra nos Spiritus sedet, bonorum malorumque nostrorum observator. Hic prout a nobis tractatur, ita et nos tractat ipse; bonus vobis vir sine Deo nemo est. An potest aliquis supra fortunam, nisi ab eo adjutus, exurgere? ille dat consilia magna et erecta in unoquoque bono viro. *SENECA, ad Lucil. 7.*

Deus autem, qui est æterna mens, ex omni utique parte perfectæ consummatæque virtutis est. Quod si verum est, unus sit necesse est. *LACTANT. FIRMIANUS, lib. I. de Div. Just. c. 1.*

Quid enim est aliud, quam Deus, et divina ratio toti mundo, partibusque ejus inserta? Ergo nihil agis, ingratisse mortalium, qui te negas Deo debere, sed natura, quia nihil natura sine Deo est, nec Deus sine natura, sed idem est uterque, nec distat officio. *SENECA. l. de Benef.*

Non placuit Persio, quod aurea vasa templis inferrentur, eo quod supervacuum putaverit Diis offerri, quod avaritiæ potius, quam sanctitatis est instrumentum; atque adeo potius illis offerri volebat

Compositum jus, fasque animi, senelisque recessus
Mentis, et incoctum generoso pectus honesto.

LACT. FIRMIANUS, lib. cii.

Nihil est Deo similis et gratius, quam vir animo perfecto bonus, qui hominibus cæteris antececlit, quod ipse a diis immortalibus distat. *LUCIUS APUL. de Deo Socrat.*

Cum Thales, septem Sapientium unus, coelum considerans in foveam cecidisset, ancilla eum deridens dixit: El tu, que supra te sunt, indagabis, si, que ante te erant, videre non poteras. *ANTON. in Melissa, p. 2, s. 77.* Applicata hoc ad curiosam contemplationem Dei.

Apud Persas, qui Regem curiose intuliti essent, morte plexi sunt. Sed et qui Arcam fœderis curiosius inspexerant, subito interempti sunt. Quanto magis, qui Deitatem et Trinitatem curiose scrutari voluerint, opprimuntur ab ejus gloria? *I. REG. vi.*

Epictetus Philosophus dixit: Si omnino eum declararem, vel ego Deus essem, vel ille Deus non foret. *FABER, in festo SS. Trinitatis, c. x, q. 5.*

AUCTORES.

Leonardus Lessius, de *Divinis Perfectioribus.*

Justinus Michoviensis, in *Litanis Laventianis*, discursu 70 et seq.

Robertus Bellarminus de *Ascensione mentis ad Deum.*

Joannes Nadasi, in *Anno Hebdomadarum celestium*, tota parte prima.

DEI MISERICORDIA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est actus voluntatis, quo Deus ex infinita sua bonitate miseriam suarum creaturarum sublevare conatur. *Communis Theol.*

DIVISIO. — Dividitur in *prevenientem, consequentem, et subsequentem.* Illum misericordia Dei prevenit, cujus affectum ad bonum effectum incitat et incendit. De secunda dicitur a Domino: « Misericordia mea non recedet a te; » ab illo divina misericordia non recedit, cum quo cooperando procedit. De tertia psallit Propheta: « Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vite mee; » illum misericordia subsequitur, cui finalis perseverantie gratiam impertitur. *S. BONAV. in ps. xciii.*

Quam ipsam divisionem etiam S. Bernardinus sequentibus verbis proponit: Prima est misericordia Dei *preveniens*, et hoc est, quando Deus prævenit in anima, absque eo, quod anima mereatur illam. Secunda est misericordia Dei *consequens*, quando inspiratur a Deo in tua anima, et tu illam non petis. Tertia est misericordia Dei *subsequens*. Status autem misericordie Dei subsequentis est, quando anima vult illam misericordiam acceptare, et consentit, et associatur cum ipsa misericordia, humiliter implorando illam, quia primo Deus ostendit sibi misericordiam suam. Secundo succedit tua voluntas, quia (secundum Augustinum) si quæris et vis, jam habes ipsam, de quo dicit Propheta in persona Dei: *Misericordia mea cum ipso.* *S. BERNARDINUS, t. IV, ser. 48.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Dominator Domine Deus, misericors et clemens, patiens, et multe miserationis, et verax, qui custodis misericordiam in millia. *EXOD. c. XXXIV.*

Miseror et misericors Dominus, patiens et multum misericors; suavis Dominus universis, et misericordia ejus super omnia opera ejus. *PS. cxliv.*

Magna est super cælos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua Domine, in celo misericordia tua, et veritas tua usque ad nubes; justitia tua sicut montes Dei. *PS. cxvii et 35.*

In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans. *JEREM. c. xxxi.*

Misericordia tua ante oculos meos est, et complacui in veritate tua. *PS. xxv.*

Quia patiens Dominus est, in hoc ipso poeniteamus, et indulgentiam ejus fusi lacrymis postulemus; non enim quasi homo, sic Deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. *JUBIL. viii, 15.*

Expectat Dominus, ut misereatur vestri; et ideo exaltabitur parcens vobis. *IS. c. xxx.*

Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, et misertus est Deus super malitiam quam locutus fuerat, ut faceret eis, et non fecit. *S. JONAS, c. iii.*

An divitiis bonitatis ejus, et patientiæ, et longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? *ROM. c. ii.*

Misereris omnium, quia omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter poenitentiam. Diligis enim omnia, que sunt, et nihil odisti eorum, que fecisti. *SAP. xi, 24.*

Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine; quia amas animas. *SAP. xi, 27.*

O quam bonus et suavis est, Domine, Spiritus tuus in omnibus! Ideoque eos, qui exerrant, corrigis, et de quibus peccant, admones, et alloqueris, ut relicta malitia, credant in te, Domine. *SAP. xii, 1 et 5.*

Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus limentibus se; quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. *PS. cx, 13.*

Misericordia tua, Domine, plena est terra. *PS. cxviii, 64.*

Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se. *ECCL. xvii, 28.*

Misericordie Domini, quia non sumus consumpti; quia non defecerunt miserationes ejus. *TIREN. iii, 22.*

Universo via Domini, misericordia et veritas. *PS. cxiv, 10.*

UTILITAS. — Ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia. *ROM. c. v.*

Misericordie Domini, quia non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes ejus. *TIREN. c. iii.*

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

QUALITAS. — Benignus est Deus, nec nullus poterit homo illius benignitatem satis predicare; imo etiam omnes omnium hominum lingue simul coærvarentur, ne sic quidem partem aliquam benignitatis illius enarrare possent. *S. CYRILLUS JEROS. Catech. ii.*

Audeo dicere, quod divina clementia prouior sit ad ignoscendum, quam ad puniendum, dicente Propheta: « Quoniam ira in indignatione ejus, et vita in voluntate ejus; » nempe naturale et proprium Dei, sacro testante eloquio, et miseris semper et parcere; » nec non misericordia ejus judicium superexaltat, atque excedit. *S. LAUR. JUSTIN, de Humilit. c. iv.*

Magna omnino misericordia Domini in expectatione est; non enim peccantem Angelum expectavit, sed præcipitavit e celo, hominem peccantem non distulit, sed protinus expulit eum de Paradiso; nunc autem jam expectat, dissimulat, sustinet decem annis aut viginti, et usque ad senectutem et senium. *S. BERN. op. Mansi tract. xlix, disc. iii, n. 1.*

Nullus misericordiam invocaret, nisi miseria provocaret; et nota, quod misericordia legitur in Scriptura, magna, speciosa, benigna. Quare magna? Quia liberat a magna miseria culpæ originalis. Quare speciosa? Quia præservat a fœda miseria culpæ actualis. Quare benigna? Quia separat a maligna miseria molestiæ temporalis. *S. BONAV. in Ps. cxix.*

Si aliquis in presentia Regis occidisset Reginam, et filios Regis, et peccasset eum filius Regis, deinde veniret ad petendam

veniam a Rege, utrum esset Rex in mundo, qui parceret tali, et remitteret? Credo, quod non, nisi Christus; nam si aliquis interfecisset omnes Apostolos, et peccasset cum omnibus mulieribus, et crucifixisset Christum, et peteret veniam, statim parceret illi. S. VINC. FERR. serm. 1, in Dom. IV, post. Tr.

Mira res, mirabilisque misericordia Dei et Redemptoris nostri. Gemit peccator in trase, doletque perpetrasse delictum, et confestim placatur Altissimus. Non præfigitur transgressoribus certum tempus ad penitendum: Quoties ingemuerit, non recordabor, si semel si bis, si decies, si centies, si milies illum peccasse penituerit, iniquitatum ipsius nequaquam memor ero. Hoc insinuare voluit Saluator noster, cum Petro interroganti, si usque septies fratri adversus se delinquenti indulgere deberet, respondit: « Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies, » tacite videlicet significans, ut, quoties veniam petit, toties ignoreat. Quod autem Petro dominus indicavit esse faciendum, hoc ipsum agere erga misericordiam flagitantes, dubitet nemo. S. LAUR. JEST. I. de Obed, c. xv.

Quatuor filie magnæ misericordiæ sunt, nimirum Immissio amaritudinis, Subtractio opportunitatis, Virtus resistendi, et Sanitas affectionis. Quandoque enim ei, qui peccato quovis obligatus tenetur, pie immittit Dominus amaritudines quasdam, quæ mentem occupant hominis, et expellunt perniciosam delectationem peccati. Quandoque subtrahit opportunitatem, nec tentari patitur infirmitatem. Quandoque virtutem donat resistendi, quod majus est, ut scilicet tentationem sentiens viriliter agat, et non consentiat. Quandoque affectionem sanat, quod perfectissimum est, et in quo prorsus tentatio tollitur, ut non solum non consentiat ei, sed nec sentiatur quidem. S. BERN. de triplici Miser.

Quod a Diabolo non omnes suffocantur, quod mundus non subvertitur, quod peccator vivus in infernum non detruditur, quod in corpore a terra cum Core et Dathan non absorbetur, Dei maxima est misericordia: « Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti. » Si cognosceret homo, quam multiplicia sunt ejus pericula, tunc cognosceret, quam multiplex sit super eum misericordia. S. BONAV. Ser. III, in Dom. VI, post Pentec.

Quid merebaris peccator? Contemptor Dei, quid merebaris? Vide, si occurrit tibi nisi poena; si occurrit tibi supplicium? Vides ergo, quid tibi debebat, et quid dederit, qui gratis dedit. Data est venia peccatori; datus est Spiritus justificationis; data est charitas et dilectio, in qua omnia bona facias, et super hæc dabit et vitam æternam, et societatem Angelorum, et hoc totum de misericordia. S. AUG. in Psalm. CXLIV.

Ece misericordia, quando videns justos et injustos eundem solem intueri, eandem lucem capere, eosdem fontes bibere, eandem pluvia saginari, iisdem fructibus terra repleti, similiter aërem illum decere, habere æqualiter mundi bona, noli putare, injustum esse Deum, qui dat ista æqualiter justis et injustis; misericordiæ tempus est, nondum judicii; nisi enim primo Deus per misericordiam parceret, non inveniret, quos per judicium coronaret. Est ergo misericordiæ tempus, quando patientia Dei ad penitentiam adducit peccantes. Idem, in Ps. cx.

Attolte oculos etiam ad videndam Domini largitatem, sive familiaritatem. Si cui maxime potenti fecimus, quod ei displiceret, numquid amplius nobiscum loqui, nedum aliquid largiri, vel familiaris esse dignatur? Graves sumus ei, etiam ad videndum, et pro magno beneficio computat, si saltem a nostra lesione desistat, et licet multiplicibus et devotis obsequiis defendamus offensam, semper tamen injuriæ memoria prætervolat oculos illius, nec obliterari valet vel beneficio, vel obsequio, vel ipsa etiam vetustate. Numquid ita Deus meus, misericordia mea? Absit, consuevit enim honorare penitentes magis, quam innocentes; revertentes plus, quam remanentes. S. PETRUS DAM. s. de S. Marc. Ep.

Licet peccaveris, licet neglexeris, et provocaveris patientiam Dei, paratus est tamen misereri, cum volueris, et reverti ad revertentem, oblivisci et tegere peccata tua, et projicere in profundum maris; nec erit mora inter conflitentem et remitentem, quia benignus et misericors est; sunt homines mundi faciles ad iram, difficiles ad misericordiam; Deus autem et ad irascentem difficilem, et facilis ad miserandum. Idem.

Vidit opera tua, recursus et excursus flagitiorum tuorum, et continuit iram suam.

Cælum non fulminavit, aqua non submersit, non absorbit tellus; et, cum omnis terra sit plena gloria Domini, in gloriam ejus tuam miseriam evomisti, nec reveritus es præsentem Dominum. Ipse autem quid? Ego, inquit, quasi non videns. Ecce videt, et tacet; videt, nec manifestat; videt, nec judicat; videt, nec vindicat; videt, et thesaurizas tibi iram in die iræ. Idem, opusc. VII, c. XXVII.

Misericors est Deus? Ast idem etiam est Judex. « Diligit enim, inquit, misericordiam et judicium Dominus. Ideo misericordiam et judicium cantabo, inquit, tibi Domine. » Qui autem illi sint, adversum quos ille misericordia utatur, ex verbis illis didicimus: « Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequuntur. » Animadvertis, quanta cum discretione misericordia Dominus utatur; siquidem neque citra judicii discretionem clemens est, neque inclementer judicat: « Misericors enim et justus est Dominus. » Hæc igitur cum ita sint, nolimus, queso, nos Deum ex dimidia tantum parte cognoscere, neque ejus erga nos bonitatem ad ignavia occasionem arripimus; propterea tonitrua, propterea fulminum terrores, ut ne bonitas contemnatur. Qui solem oriri facit, is cæcitate etiam mulctat; qui imbrem dat, etiam ignem pluit. Illa clementia, hæc severitatis, ut vel per illa ad amandum alliciamur, vel per hæc ad metum assuescamus, ne nobis quoque dicatur: « An divitias bonitatis ejus, et patientiæ, et longanimitatis contemnitis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? » S. BASIL. ap. Mon. disc. XII, n. 1.

Non sic est Deus misericors, ut injustus sit; nec sic justus est, ut misericors non sit. Parvane misericordia tibi est? Non imputabit priora omnia; male vixisti usque in hodiernum diem, adhuc vivis; bene vive hodie. S. AUG. in Ps. XXXIX.

Ite, proferte stolam primam. Non dixit: Unde venis? Ubi fuisti? Ubi sunt, quæ tulisti? Quare tantam gloriam in turpitudinem commutasti? Sed proferte stolam primam, et induite illum. Videtis, quia delicta non videt vis amoris, tardam misericordiam Pater nescit; delicta qui discutit, prodit. PETR. RAVENNA. in serm. de Fil. Prod.

Surgam et ibo ad Patrem meum. Jacebat, qui dixit: Surgam. Intellexit lapsus, sensit ruinam; jacere se turpis luxuriæ respexit in lubrico, et ideo exclamat: Surgam,

et ibo ad Patrem meum. Qua spe? Qua fiducia? Illa quæ Pater est. Ego perdidit, quod erat Filii? Ille, quod Patris est, non amisit. Apud Patrem non intercedit extraneus; intus est in Patris pectore ipse, qui intervenit, et exorat affectus. Urgentur Patris viscera, iterum Filium petentem per veniam. Ibo ad Patrem reus. Sed Pater viso Filio cooperit mox reatum, dissimulat judicem, qui magis vult implere genitorem, et sententiam cito mutare in veniam, qui redire cupit Filium, non perire. S. CHRYSOLOG. ser. I. de Fil. Prod.

Perussit Dominus populum pro errore vituli. Cum omnis populus reus fuerit, cur non est missa in omnes damnatio? Quia scilicet pius et misericors Dominus partem percussit sententiæ suæ gladio, ut partem corrigeret exemplo, monstraretque omnibus et in coercendo censuram et in indulgendo pietatem. Censura fuit, quod castigavit; pietas, quod pepercit. SALV. contra Gentes.

Quid misericordius intelligi valet, quam quod peccatori æternis tormentis damnato, et non habenti, unde se redimat, Deus Pater dicit: Accipe Unigenitum meum, et da pro te. Et ipse Filius: Tolle me, et redime te. Quasi enim hoc dicunt, cum ad Christianam fidem nos trahunt. S. ANSEL. II, Cur Deus homo II, 9.

Licet mater obliviscatur interdum unici filii sui, Dominus tamea, prout ipse testatur, haudquaquam nostri potest oblivisci. Tanta siquidem ejus est misericordia, ut stupa aliqua sive limum in immenso igne positum non tam cito incendi possit, quam ipse peccatori veraciter converso dolenti peccata omnia donare paratus est. Enim vero inter Dei bonitatem et penitentem peccatorem neque tempus, neque medium ullum interest. Deinceps autem inter Deum et injusti modi penitentem tam perfecta suboritur fidelitas, ac si peccata commissa non essent; tamque bonus et super omnem æstimationem pius est Dominus, ut, quæ semel condonavit, nunquam eim inproperare, nec ullum propterea dispendium, sive poenam eum sustinere velit, si tamen in vita correctione subsistit. TAULER. apud Blossium, in Consol. Psall. s. DXXV.

Deus benignissimus tam inexhaustus fons est prorsus immense misericordiæ ac naturalis bonitatis, ut nunquam ulla quantumvis fidelissima mater proprio filio suo, quem sub corde suo gestaverit, tam desideranter ac libenter in mediis flammis jacenti manum

porrexerit adjutricem, sicut Deus homini contrito, etiamsi possibile foret, eum omnia totius mundi peccata vel millenis vicibus quotidie perpetrasset. *IB. HENRICUS SESO.*

UTILITAS. — Si tantum Diabolus potuit, ut te in hujus vitii profunda submergeret, quanto magis te virtus Christi poterit ad eum, de quo lapsus es, verticem revocare? Numquid qui cecidit, non adjiciet ut resurgat? Cecidit asinus carnis tuæ in luto sub pondere, est stimulus penitentiae, qui pungat; et manus Spiritus, quæ viriliter extrahat. *S. PETR. DAM. Opusc. VII, c. XXIII.*

O beata misericordia, quæ sola commercium nostræ salutis agnovit! Sola enim misericordia ad Deum dirigit hominem, sola ad Deum deducit hominem, sola Deum deducit ad hominem. Hæc est sola mediatrix, aversos consolans, hæc disjunctos copulat, hæc sola Deum humilians, nos sublimat. *S. AUG. ser. 6, ad Frat.*

O grandis misericordia! O infinita! Tu sola potuisti trahere Deum de caelo ad terram, et nos de exilio ad regnum erigere.

Misericordia Dei est summum solatium! *S. GREG. II. Moral.*

Misericordia Dei desperationi opponenda est. *S. AUGUST. ser. 422 de Temp.*

Misericordia Dei nequitiam hominis vincit. *S. CHRYSOST. ad Pop. Antioch. Hom. LXXX.*

Misericordia Dei pallium breve non est. *S. BERNARD. sup. Cantic. serm. 66.*

FACILITAS. — Ad limina potentiam frequentius exuebamus, non habentes liberos accessus ad colloquendum; et si quid deliquimus, supplicibus oculis, facie tribulata, verbis humilibus emendamus. Illi autem plerumque superbo oculo, et humero dignanti pedibus suis provolutos vel respicere nolunt. Non sic Dominus Jesus, qui libentius loquitur mecum, quam ego secum; quem invenio, quoties quaero; qui occurrit cum panibus fugienti, qui vultum lætum ostendit mihi, qui meam penitentiam sicut innocentiam amplectatur. Ubique lætus, ubique bonus, ubique pius, ubique dulcis, cum magna multitudine dulcedinis suæ. Non facit supercilium, oculos non obliquat, non detorquet faciem, nec verba resonat ampullosa, sed occurrit revertenti, et accurrit in amplexus, flens super collum ejus, et jubet proferri stolam primam. *S. PETR. DAM. ser. LVII.*

ABUSUS VITANDUS. — Abutuntur quidam patientia Dei, et qui non sunt in conscien-

tia liberi, fiunt de longa impunitate securi, cum ideo differatur ultio, ut tempus possit habere correctio. Misericordiam igitur Dei nostri, quæ non vult mortem peccatoris, sed tantum ut convertatur, et vivat, non ideo quisquam tardet amplecti, quia quod meruit, non recepit; neque enim, quidquid differitur, aufertur, aut condemnationem evasit, qui indulgentiam non quaesivit. *S. LEO, ser. XXXII de Quadr.*

Nemo sibi ideo blandiatur; nemo stulta et vana suspicione decipiatur; nemo ideo securus delinquat et liber, quia super peccatores confestim Dei ira, judiciumque non venit; ut ex hoc opinetur, se impune peccasse, quod non illico puniatur, sed hoc magis differre Deum, quam dissimulare cognoscat, et iram Dei peccatoribus quamvis seram, subito et repente venturam, sicut scriptum est: « Ne dixeris, peccavi, et quid mihi accidit triste? Est enim Altissimus patiens redditor. » *S. AUG. de Vit. Christiana, c. v.*

Pœnam differt, non aufert, juxta quod dici solet; quod differtur, non aufertur; nam ut dicitur est Sapientia, II. *Ipsæ dissimulat peccata hominum propter penitentiam.* Sed quos diutius tolerat, hos induratos suo tempore acrius punit et terribiliter damnat, de quo ait Psal. *Deus Judex justus, fortis et patiens; nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit.* Nihil ergo stolidius, nihil periculosius, quam longanimitate Dei abuti. *DIOX. CARTH. in c. v, Eccl.*

Hæc misericordia Domini, qua tardat ferrare, paratus ignoscere, si sola fuerit, nullatenus sufficit ad salutem. Imo vero judicium damnationis accumulatur, ut dicatur: Hæc fecisti, et tacui. Apostolum proinde audiamus bonilatis ejus, inquit (haud dubium, quin Dei) et longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam patientia Dei ad penitentiam te adducit? Tu autem secundum duritiam tuam et cor impenitens thesaurizas iram in die iræ. *S. BERN. serm. de triplici Miser.*

Etiam post peccatum non senseris poenam ejus, cavendum tamen ab eo est, quia Deus, licet sit tardus ad iram, atqui tandem poenam culpæ maritat. Equidem nullo magis exemplo Dei maximus ostendit animus, quam quod tam innumeris orbis criminibus provocatus non excederet statim ad iram, siquidem miserationes ejus super omnia opera ejus; at vero ut est misericors,

ita etiam est justus. Justitia ergo necessario eum adiget, ut non patiarur culpam sine socio vivere pœna. *PAULUS DE PALAT. Eccl. III.*

Nemo sibi multum de misericordia Dei blandiatur, quia virga directionis est. Numquid dicimus, non esse misericordem Deum? Quid misericordius eo, qui parit tantum peccatoribus, et qui in omnibus conversis ad se non curat præterita? Sic enim dilige misericordem, ut velis esse veracem; non enim misericordia potest illi auferre justitiam, neque justitia misericordiam. Interim quamdiu ille differt, tu noli differre. *S. AUG. in Ps. XLII.*

Deum discis tam optimum, quam et justum; de suo optimum, de nostro justum. Nisi homo deliquisset, optimum solummodo Deum nosset ex naturæ proprietate, et nunc etiam justum, eum patitur, ex naturæ necessitate. *TERULL. l. de Resur. carn. c. XIV.*

Quomodo non est misericors, qui nos tanto tempore expectat, ut corrigamur? Numquid tam prolixa misericordia potest Deo auferre justitiam? Quanto enim diutius expectat, tanto gravius vindicat. Quando enim prolixis temporibus peccamus, et nihil mali a Domino sustinemus, patientia est, non negligentia; non ille potentiam perdidit, sed nos ad penitentiam reservavit. *S. AUG. ser. CI, de Temp.*

Quisquis delinquit, et vivit, ideo hunc divina dispensatio in æquitate tolerat, ut ab iniquitate compescat; sed qui diutius toleratur, nec tamen ab iniquitate compescitur, munus quidem supernæ patientiæ percipit, sed reatus sui vineulis ex ipso se munere arcitius stringit; nam quia accepta patientiæ tempora divertit ad culpam, districtus in ultimis judex impensa argumenta misericordiae convertit ad poenam. *S. GREG. I. XVII. Mor. c. IV.*

De benignitate Dei sibi improbus thesaurizat, quia dum ad penitentiam tempus accipit, et ad peccandum expendit, ipsum remedium gratiæ vertit in augmentum culpæ. Unde et omnipotens Deus, qui collata re media conspiciat ad culpæ augmentum trahi, ipsam benignitatem, quam contulit, in districtiorem vertit, ut inde post plus feriat, unde modo amplius expectat, et quia homo deserere malum non vult, ut vivat; auget unde moriatur. *S. ANSEL. In 2 ad Romanos.*

EXEMPLA CATHOLICA.

Frater contigit impugnabatur a fornicatione. Contigit autem, ut veniret in vicium quemdam Ægypti, et videns filiam sacerdotis Paganorum, adamavit eam, et dixit patri ejus: Da mihi eam uxorem. Ille autem respondens dixit: Non possum eam dare tibi, nisi interrogavero deum meum. Et abiens ad Dæmonem, quem colebat, dixit ei: Ecce monachus quidam venit, volens accipere filiam meam, do eam illi? Respondens Dæmon dixit: Si negat Deum suum et baptismum, et propositum monachi, da eam illi. Et veniens dixit ei: Nega Deum tuum, et baptismum, et propositum monachi, et dabo tibi filiam meam. Ille vero consentit, et statim vidit velut columbam exire de ore suo, et volare in eorum. Pergens autem sacerdos ad Dæmonem dixit: Ecce promissum te sia illa facturum. Tunc respondens Diabolus dixit ei: Non des illi filiam tuam in uxorem, quia Deus ejus non recepit ab eo, sed adhuc adjuvabit eum. Et veniens sacerdos dixit Fratri illi. Non possum tibi eam dare, quia adhuc Deus tuus adjuvat, et non recepit a te. Hæc audiens Frater, dixit in semetipso: Si tantam bonitatem ostendit Deus in me, cum ego infelix negaverim et ipsum, et baptismum, et propositum monachi, bonus autem Deus etiam, cum tam grande scelus commisi, nunc usque adjuvat, cur ego recedam ab eo? Et in semetipsum reversus recepit sobrietatem mentis, et venit in eremum ad quemdam magnum senem, et narravit ei rem, quæ fuerat facta. Et respondit ei senex: Sede mecum in spelunca, et jejuna tres hebdomadas continuas, ego deprecabor Deum pro te. Et laboravit senex pro Fratre, et deprecatus est Dominum, dicens: Obscuro te, Domine, da mihi animam hanc, et suscipe penitentiam ejus. Et exaudivit orationem ejus Deus. Et cum impleta fuisset prima hebdomada, venit senex ad illum Fratrem, et interrogavit eum dicens: Aliquid vidisti. Et respondens Frater dixit: Etiam vidi columbam sursum in altitudine cœli contra caput meum volantem. Et respondens senex dixit ei: Attende tibimetipsi, et deprecare Deum intente. Secundo vero venit iterum senex ad Fratrem, et interrogavit eum, dicens: Vidisti aliquid? Et respondit: Vidi columbam venientem, juxta

caput meum. Et præcepit ei senex, dicens: Sobrius esto mente, et ora. Et completa tertia hebdomada venit iterum senex, et interrogavit eum, dicens: Aliquidne plus vidisti? Et respondens ille dixit: Vidi columbam, quæ venit et stetit supra caput meum, et extendi manum meam, ut tenerem eam, illa autem surgens intravit in os meum. Et gratias agens Deo senex, dixit Fratri: Ecce suscepit Deus penitentiam tuam, de cætero attende tibimetipsi, et esto sollicitus. Et respondens Frater dixit: Ecce amodo tecum ero donec moriar. *Vit. PP. de Fornicat. n. 16.*

Apud Patres Carthusianos, *Conversus* (ut vocant) fuit capitis plane rudis et insci, qui aliam nullam precem, non potuit addiscere, nisi hæc tria verba: *Miserere tui, Deus*, quam centies ac sæpius iterabat; cumque, ejus Prior ejus cubile præteriret, sensit inde suavissimum odorem exhalare; unde Prior Fratrem examinat de vivendi et orandi modo, qui tamen se peccatorem fassus aiebat, se nihil dignum ea gratia facere, neque se aliam precem scire, nisi: *Miserere tui Deus*. Prior ait, illum male orare, diceret deinceps, *Miserere mei, Deus*, et causam erroris ei ostendit; sed cum primum alterum precandi errorem Deo tam gratum corripit, odor non amplius sentiebatur, igitur Prior hominem ad se vocatum jubet antiquam orationem precari, quo facto, prior suavitas rediit. *Ex Chron. Theodori Petrai, Præf. 13, c. vii, p. 3.*

Tolosæ juvenis quidam hominibus impiis et atheis familiaris, factus est illis prope per omnia similis, ut tamen prius experiretur, num Deus aliquis esset, astate sub vesperum extra urbem loco solitario inambulabat, et pileo, pallioque in campum abjecto, ceu pugil Deum provocat, ut si Deus aliquis sit, secum congregiatur; sed Deus hominis miserum, aliud nil egit, quam ut pateretur e celo magnum chartæ folium decidere, quod impius provocator a terra tollens, videt inibi aureis litteris exaratum: *Miserere mei, Deus*. Hoc viso, respicit, et in genua provolutus confestim veniam impietatis petit. Summo mane ad Collegium nostrum venit, et e nostris uni rem totam exposui, animumque confessione expiavit.

Juvenis incestum cum sorore commisit, monentem ideico fratrem, occidit; tandem et patrem, qui eum exheredatum et urbe pulsus, in vita servavit, clam in urbem

regressus, peremit. Sed ubi pro concione audivit illud Ezechie, 18. *In quacumque hora etc.* confessus est magno cum dolore.

Sacerdos eum jussit accedere ad altare, in quo fuit imago B. Virginis, habens Christum mortuum in sinu suo. Ubi Virginem enixe rogavit, ut sibi veniam a Christo impetraret. Inter has tam calentes preces cor ei ruptum est, et mortuus jacuit ante altare. Sacerdos superveniens, ratus cum vivere et quiescere, dum surgere jubet, mortuum reperit. Sequenti die jussit populum pro eo orare. Tum columba candida circumvolans in conspectu populi schedulam, quam rostro tenuit, ante Sacerdotem projecit, in qua scriptum fuit, animam hujus fuisse in celum deductam, antequam calor naturalis a corpore ejus recessisset. Eadem schedula Sacerdos jussus est infinitam Dei misericordiam peccatoribus commendare, si quidem sincere confiteantur. *Discipul. in Prompt. tit. M. exempl. 21.*

Quidam, cæterum probatissima vita, dum librum et imagines in eo contentas parum pudicas incautius versat, primo cogitationes inde ortas rejecit, abjecto libro; sed resurgens curiositatis satisfacit. Unde in eam libidinis insaniam est lapsus ut pudore omni prorsus abjecto, modos omnes exquireret, quibus eam expleret. Sed quia a sollicitatis repulsam tulit, a Dæmone aliquoties flagitat, ut vel aliam, vel semet personatum flagitio commodet. Cum autem Dæmon nihil præstaret, ille primo mirari Dæmonem inertiam, tum circumspicere, num forsitan quid lateret, quod stygi moram injiceret, deprehensusque in sacculo libellos et Rosarium, quod ad id tempus studiosissime volebat, reponit in angulum, preces et sacra, aliæque consueta pietatis exercitia negligit, ad omne scelus præcepit. Tum in silvas egressus, vestitu omniposito, abjectaque, quam inscius secum tulerat, sacra cera e collo pendula, clara voce Dæmonem evocat. Nemo respondet. Ille vero omnis ultra morem pertæsus, ut stygem ad se pelliceret, Deum exeratur, et horrendis blasphemis Dei hostem data opera se proficitur. Spondet se hæc omnia flagitia in confessione celaturum, et sacri lege Confessione, et sacra Communionem usurum. Sed et ad hæc surdus Deum, Deo ita miserante, nec se ad conspiciendum dedit, aut respondit. Tandem miser exæcratus moram et Dæmonem, ubi se destitit ab orco, et flagitiis obsitum vidit, ac Deo exosum,

facti penitentis, sequenti die animum magno cum dolore apud nostrum expiavit. *Ex Annis nostris, 1670.*

Salmantice fuit mercator prædives, quia alea omnia perdidit, simul et Dei timorem et amorem. Hinc Deum summo odio prosectus, omnia scelera exogitavit et fecit, et ne quid præteriret, Navarii *Cosium Summan* legit, in eo ubi venit ad Tractatum de Confessione et Penitentia, gavisus nova peccandi occasione, sacrilege confitendi, statuit id agere, et re ipsa egit. Sed confessarius suspicatus est e confitendi modo, hominem angere, et pudorem subesse, multa de Dei misericordia dixit, hortatus ad ingenuam confessionem. Hinc miser intus commotus, inter lacrymas et suspiria Sacerdotem rogat, an tantis peccatis adhuc sit veniæ locus, quod ubi abunde intellexit, omnem vitam illi exposuit, et animum ad Religionem adjecit, totus jam alius in ea triennio vixit, ac viribus deficiens, Crucifixum amplexus peroravit: O quam pudet me vite præterita; sed talis debeat esse Dominus, qui tantum peccatorem in gratiam recipere! Ita pie obiit. *ENGEL. Dom. II, post Pasch.*

Pater quidam filiam propriam adamavit, et corrupti; mater suspicata scelus (Agalma dicta, læta pietatis matrona) filiam increpitam desepit. Filia indignata matrem veneno tollit. Pater domum reversus id in filia quidem minus acriter castigavit, verbis tamen gravius eam, quam putabat, perstrinxit. Ipsa enim vero se patri jam odiosam rata, nocte patrem stertentem securi obrunat. Fugit inde ablata præcipua suppellectili, ac se Dæmoni devovet, in omne scelus projecta. Forte in templo concionatorem audit misericordiam Dei laudantem, inde commota post concionem Ecclesiam adit, dicti veritate xquiri, confitetur, penitentia loco tunc jubetur denuo die proximo concioni adesse, ubi tanto cæpit dolore de peccatis suis obrui, ut illico sit mortua. Ibidem.

Quidam gloriant in bonis operibus, et in malis moerenti, respondit B. Egidius: Moderate dolendum esse de peccatis, quia major est divina misericordia, quam peccatorum nostrorum copia. Si enim agricultores venerent malos influxus, vel volucres cæli, nunquam sulcis terra mandarent semina; cum tamen semper major pars fructuum remaneat penes cultorem, ita non est dimitendum bonum propter inanem gloriam,

quia semper manet major pars penes operantem. *Vit. B. Egidii.*

Bellovacensis, in *Speculo suo morali*, de Rege quodam refert, quod, cum inter subditos virum aliquem haberet supra modum divitem, sapientem, et versipellem, nec ullam contra eum inveniret posset accusandi occasionem, ut ejus se opulentis facultatibus locupletare posset, tres ei proposuerit questiones, per ordinem, sub poena confiscationis magnæ partis bonorum suorum, ab ipso resolvendas, et quidem questiones hæc adeo videbantur difficiles, ut non immerito earum resolutio prima facie impossibilis videri potuisset. Prima fuit: *Ubi erat medium terræ quasi centrum? Alia: Quot modii erant aquæ in mari? Tertia: Quam magna erat misericordia Dei?* Cum autem die assignata coram Regis curia a carcere deduceretur, in quo detinebatur, ut se redimeret, et dictas questiones solveret, de consilio confidens Philosophi, qui auxilium miserum dicebatur, assumpto bæculo illum in terram infixit, dicens: Hic est centrum terræ et medium, Improbæ, si potes. Si vis, ut mensurem modios maris, retine flumina, et aquas, et alveos alios, ne subintrent, quoque mensuraverim, et tibi dicam numerum modiorum. Tertiam solvere potero, si tradideris mihi vestes tuas, et solium, ad hoc judicium faciendum. Quo facto, cum esset in sublimi solio in apparatu regio, ait: Audite, et videte sublimitatem misericordie Dei, et quia paulo ante eram servus, modo factus sum quasi rex; ante pauper, modo dives; ante in imo, modo in alto; ante in catenis et carcere, modo in libertate. Sic centrum misericordie Dei est ubique in presentia vita: Misericordie ejus non est numerus, sublimitas et immensitas ejus est quod de carcere et vinculis peccatorum per penitentiam modicum venit ad Regnum celorum. *BELLOV. Spec. mor. l. p. iv dist. x.*

Legitur, quod quidam miles habuit filiam pulcherrimam, et peccavit cum ea; quod quidem scelus mater ejus per signa evidentia scivit, et perpendit; sed parens confusions proprie filie noluit popalaræ. Puella autem sciens peccatum suum cognitum matris suæ, de consilio ejusdam antique vetule veneno matrem suam interfecit. Pater autem advertens et tantum scelus horrens, filiam omnino dimisit; tunc ipse eodem modo veneno ab ea interemptus est. Parentibus ejus sic occisis illa in desperationem cadens,

donec a quodam audivit prædicare, quod omnia peccata, quantumcumque enormia, in conspectu divinæ misericordiæ nihil essent, quando ea homo cum contritione confiteretur, et doleret. Ipsa autem ad eum accedens causa Confessionis, præ desperatione non valebat peccata sua confiteri. Et facta sibi ab eo consolatione cum maxima lacrymarum effusione peccata sua veraciter est confessa, iudicans se omni poena et confusione esse dignam. Facta autem confessione, et injuncta ei penitentia salutari, ipsa cum ancilla sua intravit Ecclesiam, et prosternens se in oratione flevit in tantum amare cum lacrymis et dolore, quod statim mortua est inventa. Cum autem confessor ejus in prædicatione, ut pro ea Dominum rogarent, populum admoneret, audivit vocem dicentem sibi, quod ipse et populus potius ejus orationibus indigerent; itaque intellexit, eam per lacrymarum inundationem iterum esse baptizatam, et ad patriam evolasse sine Purgatorii poena. *Discipulus, in Prompt. lit. M. exempl. xx.*

In vita S. Basilii legitur, quod quidam serviens cuidam nobili viro ejus filiam admaavit inhoneste, quam donis et blanditiis non prevalens decipere, quadam nocte in cœmeterio Judaorum Diabolum invocavit, et ei secreta sua revelavit. Cui Diabolus: Si vis, ut voluntatem tuam compleam, tu manu tua mihi scribe chirographum, quo te ipsum mihi vovendo Christum abneges, et omnem suam perfectionem. Quo facto, Diabolus corpore amore illius totaliter concussit, ita ut pavimento prostrata clamaret dicens: Pater, miserere mei, quia nimis crudior amore tui scutiferi. Sed pater evigilans, clamavit dicens: Heu! heu! quid contigit filiæ meæ, quam Christo vero Sponso copulare conabar, et sic salvare? Sed multo plus illa insaniebat dicens: Pater, nisi, quod peto compleveris, citius moriar. Super quo habito consilio cum amicis, copulavit filiam sentifero. Et quia iste se et sua dedicaverat Diabolo, ideo nec Missam, nec cœtera Dei beneficia advertit, nec curavit, neque signo sanctæ Crucis muniri poterat, nec videre. Quod illa advertens, fuit perterrita; licet ille negaret, sed utrum ita esset, illa semel traxit illum ad Ecclesiam, ut omnia probaret. Unde ille videns se deprehensum, eo quod latere non posset, causam totam narravit uxori suæ. Tunc illa ingemiscens respondit: Confide, nec de misericordiâ Dei desperes, quia ipse

potest te adhuc facere de injusto justum. Et sic traxit illum ad B. Basilium, cui devota omnia confessus est, et ab eo absolutus. Unde Diabolus agitatus, nitebatur etiam visibiliter illum de manu Basilii retrahere, dicens: Tu mihi præjudicas; nam ego non ivi ad eum, sed ipse venit ad me, Christum negando, et seipsum mihi devovit. Tunc Basilium ipsum domi inclusit, et signo Crucis munivit; ubi per quadraginta dies horribiles insidias Dæmonum passus est, penitentiam suam complens, invocando virtutem sanguinis Christi. Tandem die quadagesima subito in manu Basilii apparuit scheda obligationis diaboli; per quod illum reconciliatum Deo intelligens, ad Ecclesiam reduxit, et ejus penitentiam suscepit. *Ibidem, exempl. xxii.*

Dives quidam devenit ad paupertatem, et postmodum subdidit se sponte Diabolo, ut ipsum e converso ditaret, quem accipiens Diabolus baptizavit eum dicens: Ego baptizo te, in nomine Luciferi et omnium demonum, quod sis eum corpore et anima noster. Tandem dedit ei multas divitias, et dixit: Ex quo noster es, debes portare signum nostrum, scilicet superbiam in vestibus et incessu, sic et in membris. Qui cum in illo statu fuisset annos aliquot, contigit, eum intrare Ecclesiam, audire prædicationem de misericordiâ Dei, et contritus remansit in Ecclesia, et prociidens super terram, et jacens orabat, ut sibi Dominus redderet gratiam, et vellet totum corrigere, quod fecerat. Dominus videns ejus humilitatem lacrymosam, et quod vellet corrigere totum, et vitam emendare, dixit ei de altari: « Surge remittuntur tibi peccata tua; vade, et amplius noli peccare. » Qui surgens per nimiam contritione factus fuit totus canus, quod eum vix familia sua cognovit, qui etiam postmodum se afflixit penitentia, qua vitam eternam mercatus est. Istam misericordiam Dominus ostendit usque in diem judicii, sed in judicio ostendit justitiam bonis et malis. *Ibidem, exempl. xxiii.*

Mulier quædam habuit virum valde contrarium sibi, si veniebat de Missa, de foro, de taberna, semper percutiebat eam. Illa videns se in arcto positam, consulit unam vetulam, ut faceret, quod vir suus diligeret eam. Illa promisit, et duxit eam ad horreum, et vocavit Diabolum, qui statim affuit. Cui vetula: Ista femina vult vobis servire, ita ut faciatis, quod vir ejus diligit eam. Ille

dixit, se libenter facturum, sed oportere, quod puerum unicum, quem haberet, occideret prius; quod cum fecisset, rediit ad eum. At ille: Unum adhuc faciatis, scilicet abnegabitis fidem et omnium Sanctorum auxilium. Quæ dixit: Et ego abnego, et committo me vobis cum anima et corpore. Cui: Modo secura ito domum. Quod dum illa rediens leta fecit, vir veniens de taberna cepit eam percutere; et si aliquando fuit malus, postea pessimus. Quare videns se confusam, fugam iniiit; dum autem ad unum milliario de domo sua abesset, occurrit ei Diabolus in specie viri sui, et simili habitu, et equo, et dixit. Et quo tu vadis, misera? Illa respondit: Ante vos fugio. Cui diabolus: Reddeas cito domum, promitto tibi, quod te nolo amplius molestare. Et sic ascendit ad eum super equum, et putabat eum virum suum esse. Qui cum venisset ante domum, evanuit. Statim vir veniens, cepit percutere illam. Cui illa: Hodie cum aufugissem a vobis, et vos me de campo reduxistis; hoc non promissistis mihi. Ille audiens, quod fugisset ab eo, dixit: Hoc non erit tibi gratis, et cepit eam percutere, quod fere exhalaverat spiritum. Quæ cum jaceret semiviva in vulneribus, dixit: Adducite mihi Confessorem. Cui vir: Nunc vult me confundere, quod dicatur, ego occidi eam. Et prohibuit quod nullus iret ad Sacerdotem pro confessione. Illa non cessabat clamare: Adducite mihi confessorem. Tandem unus de familia caute ivit, et vocavit Sacerdotem cum Corpore Christi, et erat in nocte. Qui cum venisset ante domum, vir observavit omnia et non permisit Sacerdotem ingredi. Qui dum staret ante domum, clamavit ad eum illa dicens: Domine, saltem per parietem audite me! Et cepit clamare dicens: Domine, fateor quia puerum meum occidi, et Diabolo me commisi cum anima et corpore, et fidem Christi abnegavi, et cum magna contritione emisit spiritum. Et statim iste pius Pater pepercit omnibus peccatis suis, et gratiam suam ei reddidit, et animam ejus per sanctos Angelos cœlum deportari fecit. Hoc vidit vir, et Sacerdos, et omnes, qui aderant. *Ibid. exempl. xxvi.*

Fuit quædam meretrix in civitate quadam, propter quam multi erant depauperati. Audiens autem Abbas Paphnutius mala, quæ per eam fiebant, assumpto sibi habitu sæculari ad eam est profectus, et dato ei solido pro scorti pretio, petiit locum secretum, et

obscurum, ne videri ab aliquo posset, et peccatum suum sine verecundia perpetraret. Et cum duxisset eum ad plura loca, et ipse semper diceret, quod videri timeret, duxit eum in obscurissimum locum, dicens, quod nullus posset eum videre, nisi Deus, et Diabolus. De quibus verbis ei facto sermone, qualiter deberet aspectum Dei formidare, convertit eam, et ad penitentiam mox induxit. Quæ convocans mox omnes socios suos amatores, fecit omnia, quæ lucrata fuerat, comburi coram eis in medio urbis, quæ valebant binas quadraginta marchas auri, dixitque quod magis volebat hæc comburi, quam quod in futuro judicio ipsamet combureretur ab eisdem. Quo facto, secuta est Abbatem in desertum, qui eam in parvam cellulam inclusit, in quam per fenestram parvam dabat ei singulis diebus parum panis et aquæ. In eadem autem cella juxta se omnia necessaria faciebat; quæ præ peccatorum ejus pudore non audebat nomine Dei nominare, nec manus vel oculos ad cœlum levare, sed versa ad Orientem dicebat: « Qui plasmasti me, misere mei! » sicut eam Abbas jussisset. Post annos autem tres compassus ei dictas Abbas, quæsitiva a B. Antonio, si esset tempus emittebam, et idem peccatum dimissum; qui fecit pro ea Fratres orare. Tunc Paulus major discipulus Beati Antonii positus in extasi vidit lectum pretiosissimum in cœlo a tribus speciosissimis puellis preparatum. Et cum quaereret, si esset Beati Antonii, responsum est ei, quod non, sed Thydis sponse Christi. Et cum esset exclusa, ait, quod in toto triennio habuit semper peccata sua ante oculos, quasi quamdam sarcinam, flens continue largiret super ea. Et tunc didicerunt sancti Patres, quod non propter penitentiam, quam sustinuerat, sed propter peccatorum memoriam et verecundiam ei peccata fuerunt dimissa. Et transactis quindecim diebus requievit in pace. *Ibidem, exempl. xxviii.*

Cum quidam infidelis hominem Christianum ab Ecclesiæ gremio abduxisset, et propterea S. Carpus Episcopus graviter indigatus petiisset a Deo, ut amborum vitam repente extingueret, subito ei aperto cœlo Christus innumeris Angelis stipatus apparuit, infra vero profundissimam voraginein vidit serpentibus plenam, ad cujus os duo illi viri trementes, jamjamque deiciebant stabant, simulque Christum dicentem audiebant: Carpe, paratus sum iterum pro salvandis

hominibus pati, et istud mihi gratum est, modo non alii homines peccent. Tu autem inspicie, an utile sit, illam cum serpentibus mansionem præferre Dei ac bonorum elementumque Angelorum consortio? S. DIONYS ARSEPAE. in *epist. ad Demophilum*.

S. Gertrudis aliquando divinitus edocta fuit, quod homo aspiciens imaginem Crucifixi imaginari sibi debeat Christum sequentia blanda voce dicenlem: En vides, quomodo tui amoris causa perpenderim in cruce nudus, despectus, totoque corpore vulneratus ac per singula membra distentus; et adhuc tanto charitatis dulcore cor meum erga te afficitur, ut si salutis tue expediret, aliterque felicitatem tuam consequi non posses, vellem pro te solo tolerare omnia, quæ toleravi pro tuo mundo! Blosius, in *Monil. c. 1.*

S. Mechthildis de quadam pia persona Dominus dixit: Quando ex humana infirmitate culpam aliquam admisit, si mox per penitentiam redierit ad me, confidens in mea misericordia, paratus sum ad unicum ejus genitum omnem culpam ei remittere. Ibid.

Eidem Dominus dixit: Nullus est adeo magnus peccator, quin, si vere poeniterit, mox illi omnia sua peccata plene dimittam; et cor meum tanta clementia atque dulcedine supra ipsum reclinem, ac si nunquam peccasset. Ibid.

Rursum eidem dixit: Quamvis stellæ, id est Electorum meorum animæ, nube peccatorum, et caligine ignorantie nonnumquam valde obtenebrentur, in firmamento tamen suo, hoc est, in divina luce mea, obscurari non possunt. Licet, inquam, Electi mei magnis plerumque peccatis involvantur, semper tamen illos ea charitate respicio, qua eos elegi, et ipsos in ea claritate attendo, ad quam perventuri sunt. Bonum igitur est homini, ut sepe recogitet, quam gratuita pietate ipsum elegerim, et quam bene de ipso cogitaverim, quamque amanter eum respexerim, etiam cum in peccatis jaceret, item quam benigne mala ejus in bonum ei commutaverim. Ibid.

Cum S. Gertrudis quondam audisset in concione, neminem posse salutem consequi, nisi saltem tantillum charitatis habeat, ut ex amore Dei poeniteat, absteineatque a peccato, ipsaque apud se cogitaret, hac ratione multos damnatum iri, utpote qui magis timore gehemæ, quam amore Dei poeniteat in fine vite, Dominus sic ei locutus est: Quando video peccatores agonizantes, qui

mei unquam dulciter recordati fuerant, vel aliquid meritorii operis peregerunt, in ipso mortis confinio exhibeo eis me tam piæ, amabilem et benignum, ut ipsi ex intimis cordis medullis dolant, quod unquam me offenderint; ac per tantam penitentiam apti redduntur ad salutem consequendam, et perire non possunt. Ibid.

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut cælum quandoque nigra conspicitur coopertum caligine, horrendis resonans, strepitansque tonitribus, fulgurans, fulminans, grandines jacens, impetuosus exundans pluviis, gelidisque debacchans aquilonibus; ast subito variis pulcherrimisque adornata coloribus apparere iris, serenitatem nobis promittens et tranquillitatem. Ita et nos sepe supplicia et flagella timemus, et expavescimus ira divina, quasi jam jam a terra absorbendi, ultimamque mundi experturi ruina: *Deus reputasti et destruxisti nos, et iratus es. Ecce tempestates, turbines et fulmina; ast indilate postea serenitas succedit: Et misertus es nobis.* MANSI, dis. x, n. 2.

Sicut sunt aliqui Judices adeo pii, qui, etiamsi contra aliquem crucis sententiam proferant, prius lacrymantur; sic Deus, quando destruxit mundum tempore Noe, prius ploravit. Tactus dolore cordis intrinsecus: « Delebo, inquit, hominem, quem formavi. » Super Jerusalem etiam prius flevit, antequam eam destrueret. DID. STYL. in c. XXI, *Luc.*

Sicut in ægrotis, et periculosissimo morbo correptis, ingentisque pretii pharmaciis opus habentibus, si ingrediatur medicus, atque ægrum admoneat, permultis ipsi medicamentorum generibus ad conficiendum pharmacum opus esse, isque præbere se posse neget, quod inopia labore, dicatque medicus: Hoc et illud mihi da, et ego reliqua omnia de meo ministrabo. Eodem modo Deus quoque facit: Confessionem, inquit, et lacrymas et penitentiam mihi præbe, et ego alia pro mea benignitate tibi largiar. S. CHRYS. hom. I, in Ps. v.

UTILITAS. — Sicut pecunia omnibus rebus comparandis deservit, omniaque supplet; ita divina pietas omnibus necessitatibus nostris subvenit, ad quævis se impendit, et ubique respundet. MANSI, dis. III, n. 3.

Sicut thesaurus temporalis in beneficiis

innumerabilium hominum diffunditur; eodem modo divinæ bonitates in omnes res diffunduntur. Ib. n. 2.

Sicut quilibet lucis radius innumeras dissipat tenebras; eodem modo quilibet minimus sanctificantis gratiæ gradus, qui est quidam divinæ misericordiæ partus, infinitas dissipat tenebras iniquitatis. Ib. n. 7.

ABUSUS CAVENDUS. — Sicut solet thesaurus recondi, aurum auro, et argentum argento cumulando, et magna ac sollicita diligentia servando, ne quisquam illum deprædetur, ut tandem aliquando sua die detegatur, et illum possidens dives et beatus habeatur; ita per contrarium thesaurizamus iram, id est, divinæ vindictæ meritum, peccata peccatis coacervando, et diligenter illud per impoenitentiam asserendo, ita ut Deus omnium delictorum nostrorum memoriam exactam custodiat, quod tandem aliquando die novissima detegatur thesaurus malefactorum, ut cum ipso gravissimo puniaris supplicio. SALMERON, XIII, dist. XVI.

Sicut misericordia Dei cito adest, et subvenit poenitentibus; ita et ira Dei cito ingruet peccatoribus impoenitentibus ex improviso. CORN. A LAPIDE, in c. v, *Ecl.*

Sicut qui paulatim arcum intendit, tempus dat alteri, ut fugiat, qui, si fugere nolit, tanto fortius sagitta emissa configitur, quanto majori tempore arcus intensio fuit facta; sic Deus, qui laneos habet pedes, sed ferreas manus, tarditatem supplicii gravitate compensat. S. HIER. in c. II, *Rom.*

MOTIVA.

De Misericordia Dei speranda.

Quia misericordia est gloria Dei; uti Mansi his verbis indicavit: In libro Numerorum Deus inquit: « Vivo ego, et implebitur gloria Domini universa terra. » MAN. dis. I, n. 9.

Quia mors Christi eam exigit, et commendat; uti S. Thomas Villan. indicavit dicens: Quomodo te damnabit poenitentem, qui propter hoc moritur, ne damneris? Quomodo te abieciert redeuntem, qui de cælo venit querere te? Unde Apostolus: « Quis accusabit adversus electos Dei? Deus, qui justificat; quis est qui condemnet? » Dices forsitan: Agnosco Dei viscera, inastimabilem dignationem intelligi; sed magna sunt peccata mea nimis, et inveterata flagitia mea, poenitentia vero modica, aut nulla, quomodo possum salvum fieri? O stulte, non attendis, qualem pro

tuis peccatis satisfactionem in cruce Patri reddiderit? Exaggera crimina, accumulata peccata, aggravata quantum potes; potior est illa hostia. S. THOM. VII, tr. de *Adv.* Et confirmans S. Bernardinus: Quid magis, inquit, ad spem veniæ mentes erigere potuit, et verisimillius ostendere valuit, Deum velle miseri hominibus, quam quod Pater misericordiarum proprio Filio suo, ut eis parceret, non peperit? Et ipse Filius, ut immunes et illasi ipsiaberent, latrociniorum ipsorum dignatus est perferre suspensum! S. BERN. SENENS. tom. I. *Quing.* ser. 1.

Quia semper et ubique parata est; uti S. Basilus indicavit dicens: Clama, die: *Miserere mei!* non labia movendo, sed mente vocem emittens; nam et silentes audit Deus. Jeremias in luto erat, et Deum attraxit; Daniel in leonum lacu Deum placavit. Verum, inquit, hi Deo grati et accepti erant, ego autem innumeris sum sceleribus contaminatus; verum et latro in cruce talis erat, et tamen licet in profunditate putei hujus constitutus esset, inquit Magnus Basilus, non tamen in cruce prohibitus est, quin Paradisum ascentus fuerit. S. BASIL. hom. de *S. Bapt.* Id ipsum etiam S. Laurentius Justianus confirmans: An ignoras, ait, quamdiu corporaliter vivis, etsi omnium criminum te feceris, reum, resurgendi tamen in spiritu tibi a Deo est indicta fiducia. Hinc idem S. exclamat: O divinæ miserationis ineffabiles divitiæ! Non præfixit compunctionis tempus, non indixit mensuram, neque consequenda gratiæ terminavit locum, sed simpliciter dixit: Quotiescumque ingemuerit peccator, insinuans, nullum ab eadem miserendi finem esse impositum. S. LAUR. JUST. I, I, de *Spir. anim. interitu.*

Quia patienter expectat; uti S. Vincentius Ferrerius his verbis declaravit: Quot annis creditis, quod Deus expectavit Angelos peccantes? Revera non per annum, nec per mensem, nec per hebdomadam, nec per diem, nec per horam, nec per momentum, sed statim, et subito ejecit eos de cælo, et damnavit æternaliter in tantum, quod nec Incarnatio Filii Dei, nec Passio ejus aliquid eis profuit, quia irrevocabilitur sunt damnati in æternum. Modo cogita hic, quanta est misericordia Dei? Quia tam nobiles creaturas, et spirituales non expectavit ad poenitentiam, et modo expectat te superbum, vanum, pomposum per multos annos! S. BERN. SEN. tom. II, ser. XIX, a. 1, c. 1.

Cui consentiens S. Bernardinus, Deus: inquit, non ad executionem sententiæ currit, non festinat irasci, sustinet, dissimulat, expectat. Non quidem pius Deus irascitur per singulos dies. Unde Sapientia, 11. 24. « Misereris omnium, Domine, quoniam omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. » Et revera illud dicere possumus Thren. 3. « Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti. » S. VIN. FEBR. *ap. Man. dis. III, n. 8.*

Quia ultro invitat; ut idem Sanctus indicavit, dum de Redemptore in cruce crucifixo, ita scribit: Clamat dicens: O anima mea dilecta, brachiis in cruce expansis benignissime te expecto, ulcisci dissimulo, a multis periculis libero; revertere, cum gaudenter te suscipio, omnem offensam remitto, gratiam liberaliter tibi dono, et datam multiplico, multiplicatam conservabo, conservatamque in æternum remunerabo. Ideo, ut dicitur Jeremie. 31. « In charitate perpetua dilexi te, ideo atraxi te miserans tui. » Ergo, ut dicitur Isaia. 5. « Derelinquat impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas, et revertatur ad Dominum, et miserabitur ejus, quia multus est ad ignoscendum. » Idem, tom. II de *Orig. verit. s. 1, a. 3, c. II.* Hinc S. Laurentius Just. ait: O quam frequenter ad cordis pulsat ostium, ut ingrediar ad te, tecum maneat, in te conquiescat, suarumque te participem faciat esse deliciarum. Insequitur quippe te, quasi tuo ipse Dominus indiget famulata, et tamquam sine te nequeat esse beatus. S. LAUR. JUSTIN. *de Obed. c. v.*

Quia beneficiis provocat; ut iterum S. Laurentius Just. insinuat dicens: Quamvis delinquas graviter, quamvis in multis offenderes frequenter, tametsi te voluntarie avertas ab illo, numquid suarum stillicidia gratiarum cohibet, ne pluant super te? Numquid solis, lune, stellarumque splendorem abscondit, ut non super te luceant, atque radios diffundant? Porro terra germinat fructum suum, arbores diversarum specierum poma produunt, virgulta quæque ad tuum fecunda sunt usum, et (proh dolor!) intelligere dissimulas, a quo ista percipias. Tibi cuncta famulantur elementa, nubes de celo imbrem opportunum spargunt, dies diei, nox succedit nocti, ut tibi, cunctisque viventibus prebeant exemplum; et sine sensu, et absque gustu torpescis, et jaces! Postremo illo ordinante, jubente atque dominante, tibi serviunt An-

geli, ministrant Archangeli, universæque colorum obsequuntur Virtutes, tuam querentes salutem, tuum cupientes profectum, tuam beatitudinem anhelantes, et neque ex his te convertis ad illum, qui sua bonitate antequam esses, convertit se ad te. Nempe cum non esses, non erat, qui resisteret, obaudiret, renueret, et tamen ipse sine te dignatus est facere te; te quoque existente, prevaricante, fugiente; expectavit patienter, ut penitentiam ageres. Ibidem. Et Petrus Cellensis: Unum, inquit, præ aliis sue bonitatis strictius religavit beneficiorum vinculum, quo spretus non sperneret, ejectus non abjiceret, offensus non læderet, sed satisfaceret sibi pro nobis de nostra injuria, non requireret, sed reduceret. Quis hoc cacumine pietatis elevatus est, nisi Jesus? Quis hunc verticem gratiarum subivit, nisi Filius Dei? Plane si in Jesu aliquid est melius ipso Jesu, id mihi est propitiatorium, id est reconciliatorium. PETR. CELLENS. *de Taber. I. II.*

Quia celeriter exaudit; teste S. Bernardo dicente: Magnam prorsus miseriam magna misericordia diluit et abstergit, et hoc quidem festinanter, quia sine ullo intervallo conjunguntur, et lacrymæ peccatoris et misericordia Salvatoris. S. BER. *in festo S. Magdalena.*

Quia jugiter subvenit; nam uti recte D. Chrysologus indicavit, dum verba illa Ps. CXXXV. « Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia ejus » explicans, ita scribit: Quid est seculum? Non aliquando quidem, inquit, beneficio afficit, aliquando vero recedit. Neque aliquando quidem miseretur, aliquando vero desinit, quod eventit in hominibus, quos et prohibet animi perturbatio, et distrahit fractus et abjectus animus, impedit favor et obsequium, at Deus non est ejusmodi, sed perpetuo miseretur. S. CHRYSOL. *in Ps. CXXXV.*

Quia etiam indignus non respuit; uti Sanctus Bernardinus testatur, dicens: Admiranda est benignitas Salvatoris, quod talibus vitam et largitur, et conservat, aliisque multiplicia dona perfectissima largitate præstare non cessat, qui non solum vita ipsa indignissimi sunt, sed etiam omni alio bono, præsertim cum ipsis bonis, quæ a Creatore accepisse illos manifestum est, non solum exarbitrè abutuntur, sed etiam Creatorem benignissimum nequissime impugnant. S. BERN. SEN. tom. V, s. de *Soc. a. 2, c. 1.*

Quia terminum non habet; hinc S. Basilius: Si fieri potest, inquit, ut multitudo miserationum Dei numeretur, et magnitudo misericordiæ mensura ulla comprehendatur, colata cum magnitudine peccatorum, adhibeatur sane, si libet, desperatio. Si autem hæc et magnitudo non possunt et numero definiri (misericordia autem Dei et miserationes, neque magnitudine ulla possunt, neque numero circumscribi) sine dubio non est, cur desperatio adhibenda sit, sed agnoscenda misericordia Dei, et commissa peccata detestanda, quorum condonatio posita est in Sanguine Christi. S. BASIL. *in Reg. brev. in tern. xv.*

MEDIA.

Ad fiduciam erga Misericordiam Dei concipiendam.

Exempla misericordiæ ob oculos ponere, ut S. Bernardus suavit, dicens de S. Paulo: Propterea conversionis ejus memoria frequentatur, quod et ipsa quoque memorantibus utilis inveniatur; in hac enim memoria, et peccator spem veniæ concipit, et provocatur ad penitentiam, et qui jam poenitit, perfectæ conversionis accipit formam. Quis desperet ultra pro magnitudine cujuslibet criminis, quandoquidem Saulum audiat adhuc spirantem minarum et cædis in discipulos Domini, subito factum vas electionis? Quis dicat iniquitatis pondere pressus: Assurgere jam ad studia meliora non valeo; quando in ipso itinere, quo sanguinem sitiens Christianum, dirum toto pectore virus efflabat, persecutor crudelissimus in prædicatorem fidelissimum repente mutatus est? S. BER. s. 1, de *Conversione S. Pauli.*

Sed et S. Gregorius, inquit: Perpendo Petrum, considero latronem, aspicio Zachæum, intueor Mariam, et nihil aliud video, nisi ante oculos nostros posita spei et penitentiae exempla; ubique exempla suæ misericordiæ apponit. Mala ergo displiceant vel experta. Libenter obliviscitur Deus, quod nocentes fuimus, paratus est penitentiam nostram nobis ad innocentiam deputare. S. GREG. hom. XXV, in *Ev.*

Pronitatem Dei ad miserandum considerare, de qua sic loquitur Oleaster: Solet apud homines multiplicata injuriæ illatæ conditio esse causa, de cætero continentem veniam;

non sic autem Dominus Deus, sed veniam multiplicasse, causa est novæ condonationis. Unde ait Moyses: « Sicut propitius fuisti egredientibus de Ægypto. » OLEASTER, *in c. XIV. Num. Et clarior S. Petrus Damianus: Vides, inquit, quam longa patientia sit in Deo, quam velox misericordia! Longanimis, ait Sanctus, et multum misericors. Libenter igitur ad te confugio, Domine Jesu, qui diutius pateris, et velociter misereris, quia tu es Deus et non homo, sicut Propheta dicit: Qui servet iram, abscondat malitiam, vindictam inquiret. Ad hæc et illud considerandum in misericordia miserantis, quia sæculi homines semel, aut multum sepius vel decies dimitteat; hic autem millies in die, si fieri posset, quæ committimus, dimittit; et hoc quamdiu vivimus, quamdiu peregrinamur ab ipso. S. PETR. DAM. s. de S. Martino Episc.*

ASCETICA.

In primis nosse debet Asceta: « Cur Deus vocari voluerit misericordiarum Pater? » id quod S. Bernardus declaravit dicens: Recte, non Pater judiciorum et ultionis Deus dicitur, sed Pater misericordiarum, non modo quod Pater videatur misereri potius, quam indignari, sed eo magis, quod miserandi causam et originem sumat ex proprio; judicandi, vel ulciscendi, ex nostro. S. BER. s. 3, in *Vig. Natali.*

Nosse debet: « In quo misericordia Dei præcipue eluceat? » quod Hugo Cardinalis ostendit, dum super verba S. Pauli: « An divitias bonitatis ejus etc. » ita scribit: Notatur copiositas et abundantia bonitatis in largitione beneficiorum, quæ fit peccatoribus licet indignis. Hæc bonitas attenditur in octo. Primo, in hoc, quod dat eis, licet sint ejus capitales inimici. Secundo, quod interior inicit ad bonum. Tertio, quod a malis refrenat peccatores per flagella vel agritudines. Quarto, in hoc, quod a casu conservat. Quinto, in quantum peccatoribus offert gratiam. Sexto, in hoc, quod exterius vocat per predicationem. Septimo, in hoc, quod exempla beneficiendi et se convertendi ad ipsum ostendit in sanctis viris, quia in omni Religione sunt aliqui boni. Octavo, apparet bonitas Dei in hoc, quod delectationes temporales amaritudinibus respersit. HUGO CARD. *in c. II, Rom.*

Nosse debet: « Varios modos, quibus misericordia divina ad penitentiam vocat peccatores, » quos breviter indicavit Bellocensis dicens: Effectus divine misericordie est, quia peccatorem multipliciter revocare conatur; videlicet corripiendo, flagellando, blandiendo, promittendo, vocando predicationis vel locutionis verbo, incitando, reclamando, et inspirando interno consilio, increpando aliquo terribili signo. BELLOC. *Spec. mor.* l. I, p. IV, *dist.* 10. Fusius vero enumeravit S. Bernardus, inquit: Septem in me video misericordias Domini, quas et vos ipsi facillime invenire potestis in vobismetipsis. Prima est, quia non potest explicari sermone, quam benigna sit, quam gratuita. Ego peccabam, et tu dissimulabas; non continebam a sceleribus, et abstineras a verberibus; prolongabam ego, multiplicando iniquitatem, et tu, Domine, pietatem tuam. Secunda est, quod a multis peccatis adhuc in seculo positum custodivit me: Quis enim non videat, quod sicut in multa ceciidi, sic et in alia poteram cecidisse peccata, nisi me omnipotens pietas conservasset? Fateor, et fateor, et fateor, quia nisi Dominus advivisset me, paulo minus eugendissimam in omne peccatum anima mea. Hanc misericordiam tangit, quando dicit, quod iste prodigius filius « cupiebat saturari de siliquis porcorum, et nemo illi dabat, » id est, Deus non dabat, cujus centrum ubique, et circumferentia nusquam, quia non vult dare homini opportunitatem peccandi, quam optat; libenter tamen Dæmon daret, qui te posuit ad porcos custodiendos. Tertia est, quod visitavit cor meum, et immutavit, ut fierent mihi amara, quæ mala dulcia prius erant. Hanc tangit Salvator, quando dicit, quod hic adolescens est ad se reversus, et quod cepit intra se dicere: « Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo! Surgam, et ibo ad patrem meum. » Quarta est, quod penitentem misericorditer suscepit, ut in eorum numero inveniretur, de quibus Ps. 31. *Beati quorum remissa sunt iniquitates!* Hanc misericordiam tangit in hoc, quod dicit patrem occurrisse filio, cum adhuc esset procul, et eum amplexatum ad pacis osculum suscepisse. Quinta, per quam mihi continendi deinceps emendatius præstitit virtutem, ut non recidivum paterer, et esset novissimus error peior priore. Hanc misericordiam tangit, in hoc, quod dicit, eum

fuisse calceatum, id est, mortificatum desiderii, ne pes jam lapsus fecibus immergatur. Sexta est, gratia promerendi, et hæc significatur in annulo fidei, qui ponitur in manibus, id est, in operibus applicatur, quod fit non propria nostra virtute, sed Dei gratia. Septima est manus bonæ conversationis. S. BERNARDUS, ser. XLVIII, in *Cont.* Quibus consentiens venerabilis Beda: Quid, inquit, tam longanime, quid tam inultum in misericordia? Peccatur, et vivitur, accedunt peccata, augetur vita, blasphematur quotidie, et « solem suum oriri facit super bonos et malos. Vocat undique ad correctionem, vocat impertiendo tempus vivendi, vocat per lectorem, vocat per tractatorem, vocat per intimam cogitationem, vocat per flagellum correctionis, vocat per misericordiam consolationis, longanimis et multæ misericordie Deus. BEDA, in 2. *Rom.*

Nosse debet: « Scopulos, in quo impingere solent homines misericordia Dei abutentes, » quos S. Augustinus indicavit, dicens: « Et spes, et desperatio timenda est in peccatis. » Videte vocem desperantis ad agenda peccata, videte vocem sperantis ad agenda peccata, et quomodo utriusque voci occurrit providentia et misericordia Dei. Audi vocem desperantis: Jam, inquit, damnandus sum, quare non facio, quidquid volo? Audi et vocem sperantis: Misericordia Domini magna est. Quando me convertero dimittit mihi omnia. Quare non facio, quidquid volo? Desperat, ut peccet, sperat ut peccet. Utrumque metuendum est, utrumque periculosum. Væ a desperatione! Væ a perversa spe! Utrique huic periculo, et utriusque malo, quomodo occurrit misericordia Dei? Quid dicis tu, qui desperando volebas peccare? Jam damnandus sum, quare non facio, quidquid volo? Audi Scripturam: « Nolo mortem impij, tantum, ut convertatur, et vivat. Hæc voce Dei reducitur in spem. Sed timeendus est alius laqueus, ne ipsa spe amplius peccet. Quid ergo et tu dicebas, qui spe magis peccas? Quando me convertero, omnia mihi Deus dimittet; faciam, quidquid volo. Audi et tu Scripturam: « Non tardes converti ad Dominum, neque differas de die in diem; subito enim veniet ira ejus, et in tempore vindictæ disperdet te. » Noli ergo dicere: Cras me convertam, cras Deo placebo. Verum quidem dicis, quia Deus conversioni indulgen-

tiam promisit; sed dilationi tuæ diem crastinum non promisit. S. AUG. in Ps. cXLIV. Et iterum: Semper expectas, et de misericordia Dei tibi plurimum polliceris, quasi illi, qui tibi per penitentiam promisit indulgentiam, promiserit tibi etiam prolixioram vitam. Unde scis, quid pariat crastinus dies? Recte dicis in corde tuo: Quando me correxero, Deus mihi omnia peccata dimittet. Negare non possumus, quod correctis atque conversis indulgentiam Deus promisit. At in quo Propheta mihi legis, quia promisit correcto indulgentiam, non mihi legis, quia promisit tibi Deus longam vitam. Ex utroque igitur homines periclitantur, et sperando et desperando, contrariis rebus, contrariis affectionibus. Sperando quis decipitur? Qui dicit: Bonus est Deus, misericors est Deus. Desperando quis decipitur? Qui dicit: Immisericors est Deus. Idem. tr. XXXIII, in *Joan.*

Nosse debet: « Sicut misericordia semper cum justitia conjuncta est, ita metum quoque divini judicii cum spe misericordie obtinendæ junctum esse debere; » uti sapienter monuit Hildebertus Episcopus, dum in epistola quadam (cui hic præfigitur titulus: Gratulatur Regine cujdam de bono; quod aliud fuisse non puto, quam nuptias cum Rege) præter alia illam hortatur, ut Deum non ita speret misericordem, ut non etiam expectet judicem; ita ad propositum nostrum scribit: Sed dicis mihi: Idem offensum clementiam promittit, punire prætermittit, penitentem admittit, minas remittit, debita dimittit, ampliora committit. Ita est, inquam, confiteor, « misericordia Domini plena est terra. Cæterum plures eam sibi infructuose aucupantur, qui (licet abjurato bene agendi studio) Deum tamen, quem merentur, judicem, sperant misericordem, quasi eum invenire propitium, merces sit iniquitatis, quod credimus esse religionis. Verum non est ita; neque enim misericordiam Dei lucrantur mali, quam sibi etiam timide pollicentur boni. In ea sperare, saluberrimum est consilium; sed de ea totum pendere, periculosum est refugium; oportet enim judicem mitigent aliqua bona, si volumus misericorditer judicari mala. Proxima est veniæ causa, non tota rea; virtus, quæ cum delicto ad judicium venit, intervenit. Hi vero judicem sentiunt misericordie expertem, qui se peccando faciunt expertes justi-

tia. HILDEBERTUS, Episc. *apud Mansi*, dis. XII, n. 4. Et in eundem sensum S. Augustinus: Quamvis, ait, multum presumere debeamus de misericordia Dei, non tamen negligenter debemus timere justitiam ejus; cum justitia enim te judicabit, qui cum misericordia te redemit. Nam quod nos tam longo tempore peccamus, et ille pareat, non est negligentia sed patientia; non ille potentiam perdidit, sed nos ad penitentiam reservavit. Teneamus ergo justitiam, cujus misericordiam desideramus. S. AUG. *hom.* XXXVI. in *Exod.* c. XX. Hinc, teste S. Basilio: Ubique Scriptura miserationibus Dei justitiam conjungit, non plane erudinis, quemadmodum nec misericordia Dei sine judicio, nec judicium sine misericordia sit, sed commensuratur, etiam cum judicio miserationes suas iis, qui digni sunt, admensuret, et cum judicat, commensuratum quoque nostræ infirmitati judicium inferat benignitatis erga nos affectu potius, quam æqua compensatione nos plectens. Cujus ulteriorem rationem alibi reddens: Si per se, ait, judicium Dei satis esset, ac severe et præcise pro meritis eorum, quæ gessimus, nobis rependeret, quæ nobis spes reliqua esset? Quis ex omnibus salvus foret? Nunc autem diligit misericordiam et judicium, vult assistitricæ constituta sibi misericordia, et regio judicii prælata throno. Sic quemlibet in judicium adducit: « Si iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit? » Neque enim misericordia sine judicio, neque judicium sine misericordia. Ante judicium misericordiam diligit, et post eam prærogatam ad judicium venit. Hæc enim inter se conjuncta sunt, misericordia cum judicio. Vult enim misereri iudex, teque miserationibus suis complecti; modo post admissa humilem te factum et contritum, et malefacta plurimum deplorantem inveniat. S. BASILIUS, in *Ps.* xxxiii.

Nosse debet, « etiam cooperationem hominis necessariam esse, ut misericordiam a Deo consequatur, » uti sapienter indicavit S. Chrysostomus dicens: Dei misericordia tanta est, ut nulla oratione explicari, nulla cogitatione comprehendi possit, mentemque omnem excedat, ac rationem superet. Verum, etiamsi ea talis sit, partes tamen etiam nostras desiderat. Attende, quid dicam. Deus misericordiam impendit, at non id simpliciter, verum ait: Da tu quoque aliquid, v. gr., infinitis peccatorum sarcinis premeris, delicta multa habes, ea levare

volo; manum tu quoque porrige, non quod ego te opus habeam, sed quia te etiam ad tuam salutem aliquid erogare volo. Et quoniam pacto dicam? Latro ille salutem est consecutus ac tot peccata dissolvit, nimirum non per misericordiam solam, sed etiam per suam fidem. Quid enim ait? *Memento mei*, inquit, *dum veneris in Regnum tuum*. Quidnam Deus ad ipsius salutem contulit? Peccatorum solutionem. Quid dabo? Fidem. Qualem? Magnam, sublimem, ad cœlum usque pertingentem. Quæ veritas sequenti in Patrum Capuccinorum Chronico contenta stabilitur historia, qua narratur, Fratrem Mattheum de Bascio, unum e primis Religionis illius Fundatoribus miraculis clarum, novumque sæculi sui Apostolum, in disseminando Dei verbo zelosum æque ac frequentem extitisse; qui cum proinde die quadam Judæis prædicaret in urbe Venetæ, unus eorum se compunctum esse (secundum externam tamen apparentiam dumtaxat) ostentans, concionatorem, ut suis apud Deum precibus veram sibi notitiam, lumenque impetraret, obtestatus est. Annuit Fr. Mattheus, seque divinam pro eo oraturam misericordiam spondit. Quo vix absente, perfidus ille cum sodalibus suis Hebræis fidem nostram, virumque Dei illudere cepit. Neque multis exinde elapsis diebus sancto viro obviis, inquit ad illum: Nescio, quid dicam, siquidem ex quo me tuis commendavi orationibus, tuus ille Christus nullo lucis radio usque in præsens tempus meum illustravit, ingressusve est animum. Ad quem Fr. Mattheus: Ita quidem; ast post breve tempus ejus tibi defectus rationem insinuabo. Interim me comitare, quia tua indigeo opera. Abiit Judæus, et ad palatium, uno inde distans milliari, conductus, in limine domus, bajulum reperit, saccumque frumento plenum, nec procul inde vacuum in mari cymbam. Quando vir Dei ad Hebræum conversus ait: Granum hoc ad navigium istud deportari vellem, adjuva itaque me, obscuro, ut ipsum bajuli hujus humeris imponamus. Mox obsequiosus Hebræus hinc uni sacci parti, illine vero alteri servus Dei suam applicavit manum, dumque Hebræus saccum elevaret, Frater Mattheus suas ex industria subduxit manus, ut saccus caderet; quo facto indignatus Hebræus: Quid, inquit, facitis? Et vos vestras sustinete partes, siquidem nimirum est pondus, ut illi ego solus sufficiam, non ego tantas

habeo vires, ut ego sine ope tua pondus hoc erigere valeam. Tunc S. Capuccinus, sacco dimisso, sequentibus Hebræum aggreditur verbis: Ecce nunc ipsissimam vole duntaxat causam; rogasti me, ut pro salute tua, et plena tui ad veram fidem illuminatione intercederem apud divinam misericordiam. Ego, quod mei erat muneris, feci omni cum diligentia; ast tu defecisti in munere tuo, nec mihi, nec tibi satisfaciens. Meam itaque orationem cum cordis sinceritate adjuva et tua, divinamque in te experieris misericordiam. Hisque dictis, navigium, bajulus, et frumentum disparuere. Quo miraculo miser ille compunctus, suisque ipsum enarrans, non modo ipse conversus fuit, sed etiam tota familia illius. *An. Capuc.* p. 2, an 1552, n. 76.

Nosse debet, nunquam desperandum esse de misericordia Dei, ut recte S. Antonius Paduanus indicavit dicens: Nulli diffidendum est, ne deficiant miserationes Dei; fons misericordie non siccatur, nisi tu prius fueris exsiccatus. Imo, ut auctor ait de spiritu et anima, tardius videtur ei veniam peccatori dare, quam ipsum recipere, quasi plus cruciet ipsum ipse miseri compassio, quam ipsum miserum passio. S. ANTON. PADUAN. in *Dom.* IV *Quad.* Quod ipsum etiam S. Laurentius Justinianus hortatur, dum ait: Noli ergo ex diffidentia tua immense misericordie Dei abbreviare manum, quæ tibi ad indulgendum, quam tu ad poscendum veniam, paratior invenitur. Idem quoque Sanctus super illa se reflectens Psalmi verba: « Misericordiam et Judicium cantabo tibi, Domine. » quam invitus Deus castiget, his verbis insinuat: Hoc ideo dictum est, ut scias, ipsum libentius ignoscere, quam punire, nam paratissimus semper est ad parcendum, ad ferendum vero (si fas est dicere) tardus et piger, et peccata dissimulans; hinc est, quod, antequam justitiæ suæ rigorem effundat, præmonet, et æquanimitè delinquentium emendationem expectat. Hoc quippe in veteri, hoc in novo legitur Testamento; hoc in nobis quotidiano claret experimento. S. LAUR. JUST. I. I, de *Inter. anim.*

Nosse debet etiam, quando Deus corripit, duriusque tractat homines, hunc esse effectum misericordie; ut recte S. Chrysostomus advertit, dicens: Nunc mihi sermonem meum memoria tenete, nec unquam elabi ex ea sinile; Deum nimirum non modo cum affi-

cit beneficiis, sed etiam, cum punit, bonum esse ac benignum; nam et ipsius pœnæ ac supplicia beneficiorum ejus sunt pars maxima, et providentiæ genus maximum. Cum ergo famem, pestes aeris, siccitates, imbres continuos, et aeris inæqualitates, vel aliud quiddam videris, quo genus humanum puniatur, ne ægre feras, neque indigneris, sed adora rerum illarum Auctorem, atque illum curæ ac sollicitudinis nomine commenda. Ille quippe est, qui hæc omnia peragit, et corpus castigat, ut anima emendetur; juxta illud Psalmistæ: « Cum occideret eos tunc querebant eum, et diluculo veniebant ad eum. » Medicus, non cum ægrum in hortos et prata deducit, laudandus est tantum, nec cum in balnea et piscinas aquarum, nec cum opiparum mensam apponit, sed cum jejunum jubet manere, dum fame torquet, et sibi cruciat, cum lecto affigit, et domum convertit in carcerem, cum secat et urit, cum acerbâ porrigit medicamenta, ex æquo medicus est. An non igitur absurdum est, illum tot malis illatis medicum vocari, Deum vero, si quid tale præstiterit, ex. gr. si famem, aut mortem invexerit, blasphemare, atque illi curam universi detrabere? S. CHRYS. tom. V, ser. IX. Hinc et Tertullianus: O servum beatum, ait, cujus emendationis Dominus instat, cui dignatur irasci, quem admonendi dissimulatione non decipit. TERTULL. I. de *Pat.* c. II. Sed et Salvianus: Quid querimus, ait, quod dure agat nobiscum Deus? Mullo nos durius cum Deo agimus; exacerbamus quippe Deum impunitatibus nostris, et ad puniendum nos trahimus invitum. Cumque ejus naturæ sit mens Dei, atque Majestas, ut nulla iracundiâ passione moveatur, tanta tamen in nobis peccatorum exacerbatio est, ut per nos cogatur irasci. Vim, ut ita dixerim, facinus pietatis suæ, ac manus quodammodo afferimus misericordie suæ, eumque ejus benignitatis sit, ut velit nobis jugiter parcere, cogitur malis nostris seclera, quo admittimus, vindicare. SALVIAN. *ap. Mansi.* dis. XI, n. 10.

Nosse debet, quando misericordia Dei ob oculos veteri debeat; quod bene S. Anselmus declarat, dicens: Notandum est, quod ante perpetratorem culpæ nunquam misericordia Dei debet cogitari, sed justitia et judicium ejus, furor et indignatio illius; hæc pensari, hæc ante oculos merito reduci, hæc sepe numero cum magno horrore re-

tractari debent. Quando quis tentatur, non debet dicere: « Misericordia Domini magna est; » sed potius: « Horrendum est, incidere in manus Dei viventis. » Quando appetitus luxuria quemcumque pulsat, non cogitet tunc, *quocumque die peccator ingenerit, omnia peccata oblivioni tradentur*; sed potius sæpe recogitando tractet, quod *male dictus omnis qui peccat in spe*. B. ANSEL. de *Simil.* c. CXV. Cui consentiens Dionysius Carthus. super illa verba: « Nec dicas, miseratio Domini magna est; » ita scribit: Dando tibi ipsi audaciam perseverandi in peccatis, et peccandi in spe; hoc modo, ut Climacus plenius docet, seducit Diabolus miseris homines; quia, dum sani sunt, suggerit eis infinitam esse misericordiam Dei, et posse faciliter veniam impetrari; dum vero in extremis sunt, proponit eis divinæ rigorem justitiæ, et multitudinem, magnitudinem que culparum suarum, ut desperent. DIONYS. CARTH. in c. v. *Ecl.*

MISCELLANEA ET CONCEPTUS PRÆDICABILES.

QUALITAS. — Observanda est notabilis quedam differentia, quæ misericordiam inter et justitiam versatur, secundum quod Spiritus Sanctus de utraque loquitur. Etenim de misericordia dicitur: « Per viscera misericordie Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto. » Non vero eodem modo fit sermo de justitia. Etenim de hæc apud Isaiam dicitur: « Indutus est justitia ut lorica, indutus est vestimentis ultionis, et operatus est quasi pallio zeli. ISAIAS, LIX, 17. Et apud eundem Prophetam, c. II, dicitur: « Erit justitia cingulum lumborum ejus. » Porro inter vestes et viscera hæc est differentia, quod vestes ab homine nunc portentur, mox vero deponantur, quod de pallio specialiter verum est; ut vero viscera a nobis, quoad usque vivimus, sunt inseparabilia. Eodem modo Deus non semper manum flagello armatam habet, ut nos castiget, sed nonnumquam apprehendit illum, mox vero idem deponit: At vero sicut viscera, quoad usque vivimus, nunquam a nobis deponi possunt, ita misericordia a Deo est indivisibilis, adeo ut, tametsi nonnum-

quam velut justus Iudex rigoris sui in nos fulmina vibret, nihilominus in ipsismet, quæ nobis immittit, supplicis, atque in ipsamet rigoris severitate misericors esse non desinat, quippe qui semper citra condignum punit. MANSI, dis. XI, n. 3.

Deus electo populo, si quando apostata ad falsorum numinum cultum transiturus esset, divinæ justitiæ supplicia his legitur intentasse verbis: « Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam et quartam generationem eorum, qui oderunt me, et faciens misericordiam in millia his, qui diligunt me. » Ubi Cajetanus eam, quæ inter Dei justitiam et misericordiam versatur, notat differentiam, inquires: Cerne differentiam, quoniam vindicta non extenditur ultra quatuor filios, beneficia autem extenduntur in millia; ad significandum, quod ad conferenda bona Deus est promptissimus, ad inferenda autem mala parcus. Ratio est, quia bona sua confert sponte, mala autem infert exigentibus delictis nostris. Ib. n. 8.

Quin oleum misericordiæ sit symbolum, nemo facile revocabit in dubium, quia sicut hoc aliis omnibus est superius liquoribus, ita quocumque miserationes ejus super omnia opera ejus. Et ideo de Salvatore nostro merito dicitur: « Oleum effusum nomen tuum. » Quando summus Sacerdos veteris Legis consecratur, qui typus erat Christi (*Sacerdos in æternum* Christus Dominus *secundum ordinem Melchisedech*); bona olei quantitas effundebatur super caput ejus, dicente Scriptura: « Oleum unctionis effundes super caput ejus; sanguine autem solum digitus manus aut pedis, et extremitas auriculæ tingebatur. Quoniam vero in hac tanta olei copia, et in tanta sanguinis puritate latet mysterium? Omnia in figura contingebant. Sanguis enim divinæ justitiæ est representativus. Unde Scriptura prima omnium vice sanguinis mentionem faciens divinam implorat justitiam, dicendo: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. » Deus autem a nobis castigandis abhorret; et quia nihilominus tanquam justus ea, quæ a nobis inique aguntur, castigare debet, id ipsum facit, in quanta fieri potest minori vindicta. E contra vero cum oleum symbolum sit pietatis et misericordiæ, eo vult in figura summi Sacerdotis abundanter inungi, quia misericors Dominus et justus, et Deus noster miseretur. Ib. n. 7.

Cum divina justitia mundum per diluivum universale stauisset disperdere, observandum est, quod præter id, quod supra diximus, *rupti sunt omnes fontes abyssi magna, et cataracta celi aperte sunt, et facta est pluvia super terram, quadraginta diebus, et quadraginta noctibus.* At vero ex quo cataractæ celi aperte erant, merito quaerendum venit, cur non subito in unico momento universa terra inundata fuerit? Cur aqua tam tarde stillatim et guttatim per quadraginta dies lapsa fuit? Pro resolutione autem observandum est, Deum cum celeritate magna suam ostendere beneficentiam, siquidem in sex diebus totum fabricavit universum, cum summa vero lenitudine procedit ad pœnam rigorem, quia quadraginta dierum spatium adhibet ad totius mundi exterminium, quod ne tunc quidem moliretur, nisi ab obstinata impiorum malitia ad hoc violenter quasi cogere. Ib. n. 10.

Oleaster super verba illa: « Reverse sunt aquæ de terra, euntes et redeuntes, et cœperunt minui post centum quinquaginta dies, » sequentem instituit considerationem: Centum quinquaginta dies diluivum duravit, paucioribus autem diebus aquæ defecerunt, ut ostenderet Dominus, quod prior sit ad miserendum, quam ad flagellandum, et quod vix ferre possit continuare punitionem; hoc enim illi peculiare est, ut ad momentum affligat, et ad multos centenarios annorum consoletur. Id quod de eo pulchre S. Isaias asserit, c. XL, dicens: « Prædicat annum placibilem Domino, et diem ultionis Deo nostro; » ubi vides, diem ultionis die claudi; placationem vero ad annum usque durare, quod etiam, c. LIV, confirmavit, dicens: « In momento indignationis abscondi faciem meam a te, et in misericordiis semperiternis congregabo te. » OLEASTER, in c. VIII, Gen.

Si quis a Principe, in cuius vitam conjuraverat, condemnatus esset ad fornacem ignis, et super eandem ex subtili quodam funiculo hæreret suspensus, et tamen ex ejusdem Principis benignitate, condemnationis executione diu procrastinata, talis in illo deplorabili statu eundem Principem calumniari, et vituperare non desisteret, credere resne, quod sufficientem habiturus esset Princeps ille patientiam, sine vindicta impertinentissimam hanc tolerantiam temeritatem, nec funiculum vitæ temerarii illius hominis recidendi? Utique id impossibile

esse diceret. Ex hoc itaque exemplo infinitam considerare possumus Dei erga nos pietatem, et dicere: « Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti. Enim vero innumeri sunt homines, qui ex subtili filo, ex unica respiratione super infernum hærent suspensi, divina autem misericordia se interponit, ne filum illud præcidatur, et tamen nos hac dilacione utimur ad continuandas benefactoris nostri offensas, imo ad easdem quotidie adaugendas; et tamen Deus sustinet, Deus nos expectat, Deus has a nobis sibi illatas injurias dissimulat; an non igitur ingens hic tibi videtur divinæ benignitatis excessus? MANSI, dis. IX, n. 2. Miratur supra modum S. Bernardinus, neminem esse, qui ad considerandam hanc infinitam Dei patientiam animum applicet, licet videat, quod impii eadem patientia tam enormiter abutantur, eandem novis excessibus irritando quotidie et exasperando. S. BERN. SEN. s. 49, a. 4, c. 1.

Quædam Jeremiæ Prophetæ visio, quanta eum repugnantia Deus se vindicem exeret, vibretque virgam, clare nobis in hæc verba demonstrat: « Et factum est verbum Domini ad me dicens: Quid tu vides, Jeremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video. Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo, ut faciam illud. Et factum est verbum Domini secundo ad me dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video. » JEREMIAS, I, 11. Lebes hic ardens, ut ex contextu sequenti patet, infortunia et mala denotabat nobis per homines illata; virga autem supplicia immediate a Deo procedentia significabat. Quæ autem virgam inter, bullientemque ollam assignari potest differentia? Virga naturalem suum situm in arbore habet, frondes, flores, fructusque proferens, ut autem ad percutiendum deserviat, violenter ex arbore detrahatur atque eradicetur oportet, atque ita contra naturam suam ad pœnam applicatur; si que rationis usu polleat, potius arbore uniri, inque virore flores, fructusque proferre eligeret, quam ad vindictam deservire. Ignis e contra ex natura sua ad calefaciendum succendendamque ollam destinatus est, unde si animatus et rationalis foret, sibi potius in eo complaceret. Ita quoque in presenti de Deo nostro discurremus oportet; quando enim nos castigat, involuntarie, repugnantem, et contra genium suum id facit, de illo namque dici-

tur: « Deus enim proprium est misereri semper. » Secus vero homo tunc solummodo acquiescit, quando vindictam de inimico sumpsit, suamque explevit indignationem. Virga, utpote recta, justitiæ et rectitudinis est symbolum, dicente Psalmista: « Virga directionis, virga Regni tui. » Non enim Deus nos punit, nisi inviolabilis ejus ita exigat providentia et justitia; ignis autem passionis et iracundiæ symbolum est, eodem dicente Psalmista: « Ascendit fumus in ira ejus, et ignis a facie ejus exarsit. » Iterum, virga dum percussit, vires amittit et rumpitur, ita et Deus suam a flagello retrahit manum; ignis vero tanto magis crescit, quanto amplius ejusdem accrescit alimentum. Virga ad hoc ut percutiat, ictumque infligat, alienis manibus agitari debet; ignis autem ex se ipso ardet; ita et divina justitia, nisi nostris irritata fuerit culpis, nostrisque provocata contumaciis et rebellionibus, nos minime castigat; ita vero et indignatio hominis non aliud motivum habet, quam passionem propriam, sicut Deus in penis non nisi suam respicit justitiam, nobis sæpe minitans flagella, sed et hæc ipsa suspendens, et quasi e sua abolens memoria. MANSI, dis. XI, n. 5.

Numquam hominis animus sine metu Dei esse debet, quia justus Dominus in omnibus vis, sanctus in omnibus operibus suis. Custodit diligentes se, et omnes peccatores disperdit; unde beatus homo semper pavidus est; et numquam de misericordia desperat, quia *sua vis est Dominus universis, et miserationes ejus super omnia opera ejus.* Hinc in lege ita præceptum est: « Ne auferas in loco pignoris inferiorem et superiorem molam; » superior autem et inferior mola est spes, et timor; spes vero ad alta sublevat, timor autem contra inferius premit. Sed mola superior et inferior ita sibi necessario junguntur, ut una sine altera inutiliter habeatur. In peccatoris utique pectore incessanter debet spes et timor conjungi, quia frustra misericordiam sperat, si non etiam justitiam timeat; frustra justitiam metuit, si non etiam de misericordia confidit. RABA, l. I, in *Ecl.* c. XIX.

UTILITAS.—Ad propositum aptissime servit observatio quædam, quam S. Ambrosius circa resuscitationem Lazari instituit, circa quædam a mortuis resuscitatum Salvator noster ordinavit, ut sudarium, quod faciem ejus tegerat, solum tolleretur: « Facies illius